

Informacja o sytuacji finansowej Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) w 2020 r.

Warszawa 2021

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Informacja o sytuacji finansowej Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) w 2020 r.

Opracowanie tekstu: Wydział Planowania w Departamencie Finansów Funduszy

Opracowanie graficzne: Biuro Poligrafii ZUS

Wydawca

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

ul. Szamocka 3, 5

01-748 Warszawa

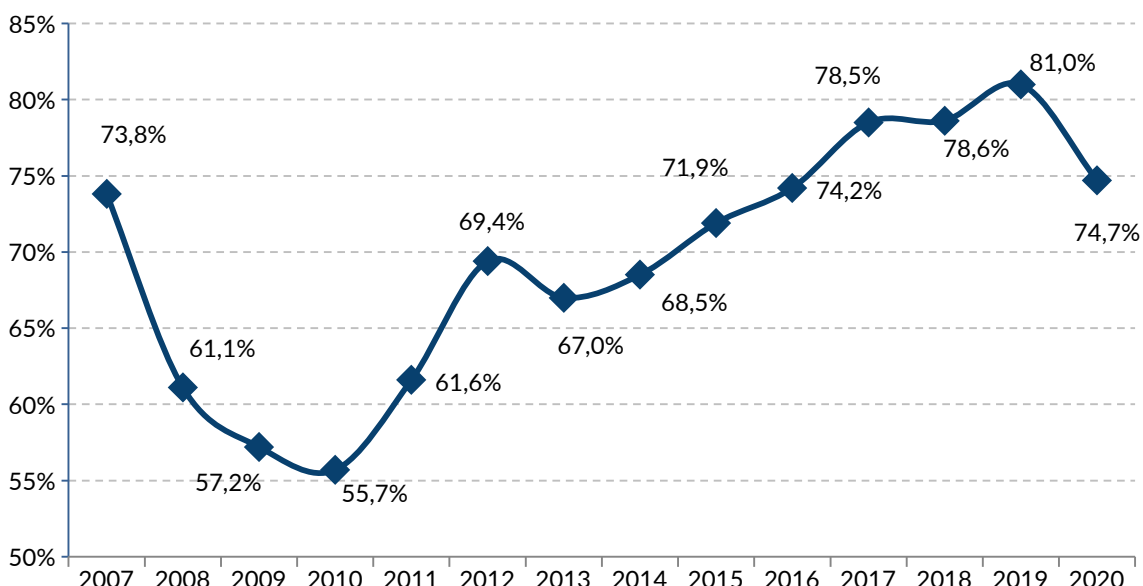
Informacja o sytuacji finansowej FUS w 2020 r.

Rok 2020 był rokiem zdominowanym przez pandemię koronawirusa. Jej wybuch zmienił oblicze świata i wywołał kryzys gospodarczy na skalę globalną. W Polsce największe spowolnienie wystąpiło w pierwszym półroczu 2020 r. w związku z lockdownem, który wprowadził gospodarkę w stan hibernacji i wiązał się z licznymi restrykcjami i obostrzeniami gospodarczo-społecznymi. W drugim kwartale nastąpiło poluzowanie ograniczeń, którego skutkiem było odbicie ekonomiczne. Z kolei ostatni kwartał roku wiązał się z ponownym wprowadzeniem obostrzeń ze względu na tzw. drugą falę COVID-19.

Aby złagodzić skutki pandemii wprowadzono wiele programów pomocowych, takich jak: zwolnienie z obowiązku opłacania należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, odroczenie terminu płatności lub rozłożenie na raty należności z tytułu składek, możliwość obniżenia wynagrodzeń pracownikom oraz dofinansowanie w ramach tarczy antykryzysowej.

To wszystko miało istotny wpływ na sytuację finansową FUS. Stopień pokrycia wydatków wpływami ze składek i ich pochodnych w całym roku ukształtował się na poziomie 74,7%, przy czym jego poziom w poszczególnych kwartałach był bardzo zróżnicowany. W pierwszym kwartale przekroczył rekordową wartość osiągniętą w 2019 r. (82,9% wobec 81,0% w 2019 r.). W drugim kwartale gwałtownie spadł w związku ze zmniejszeniem się wpływów składkowych w wyniku epidemii i wyniósł 59,5%. Dwa ostatnie kwartały roku przyniosły wyraźną poprawę i wzrost wskaźnika do poziomu 77,9% w trzecim kwartale i 78,8% w czwartym.

Wykres 1. Wskaźnik pokrycia wydatków przychodami ze składek w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Zestawienie przychodów i kosztów FUS (w tys. zł)

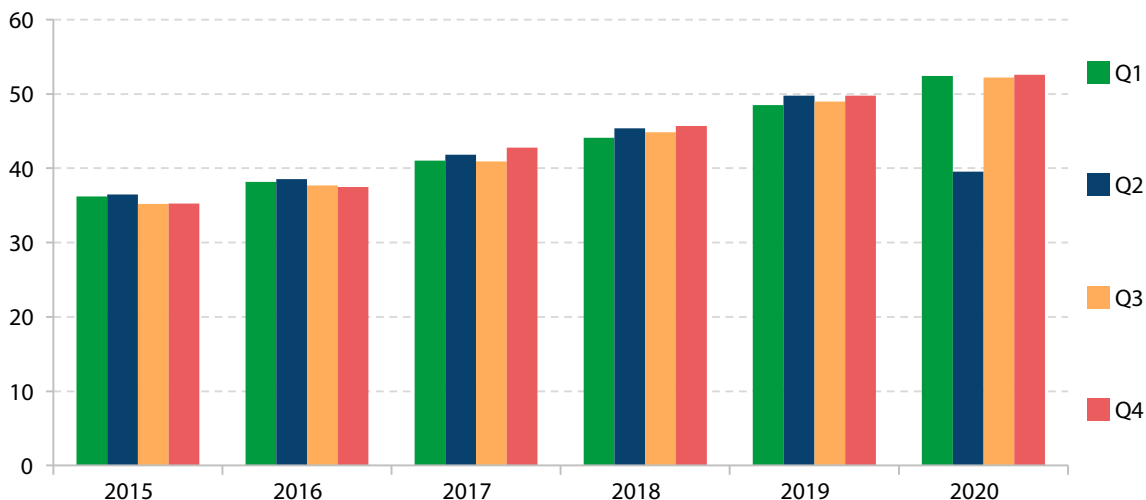
Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.	% r/r
Stan funduszu na początek okresu	4 660 464	4 208 150	90,3
Przychody (przypis)	246 173 342	290 808 602	118,1
Składki na ubezpieczenia społeczne	198 308 441	209 139 014	105,5
Dotacja z budżetu państwa	38 924 954	33 522 023	86,1
Wpłata z budżetu państwa	-	12 000 000	x
Pozostałe, w tym:	8 939 947	36 147 565	404,3
z tytułu reformy OFE	6 925 574	5 731 099	82,8
środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19	-	28 300 000	x
Koszty, w tym:	246 625 656	277 290 038	112,4
Emerytury i renty	214 246 353	229 085 247	106,9
Pozostałe świadczenia	25 781 626	31 382 038	121,7
Odpis na działalność ZUS	3 865 499	3 865 499	100,0
Prewencje rentowa i wypadkowa	293 815	140 854	47,9
Pozostałe zmniejszenia	2 432 563	12 809 025*	526,6
Stan funduszu na koniec okresu	4 208 150	17 726 714	421,2

* W kwocie tej ujęto odpis aktualizujący należności z tytułu składek, które nie wpłynęły na rachunek FUS w związku ze zwolnieniem niektórych płatników z obowiązku ich opłacania na mocy ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 374, z późn. zm.) w kwocie 9 144 415 tys. zł.

Przychody

Największą pozycję przychodów FUS stanowiły składki na ubezpieczenia społeczne, których kwota według przypisu w 2020 r. wyniosła 209,1 mld zł i była o 5,5% wyższa od osiągniętej w 2019 r. Należy jednak zaznaczyć, że w kwocie tej nie są ujęte skutki zwolnienia z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne w ramach programu pomocowego kierowanego do płatników składek, którzy nie mogli regulować swoich zobowiązań w związku z kryzysem wywołanym epidemią COVID-19. Są one natomiast widoczne w danych dotyczących wpływów ze składek, które w 2020 r. wyniosły 196,7 mld zł, co oznacza spadek o 0,1% r/r.

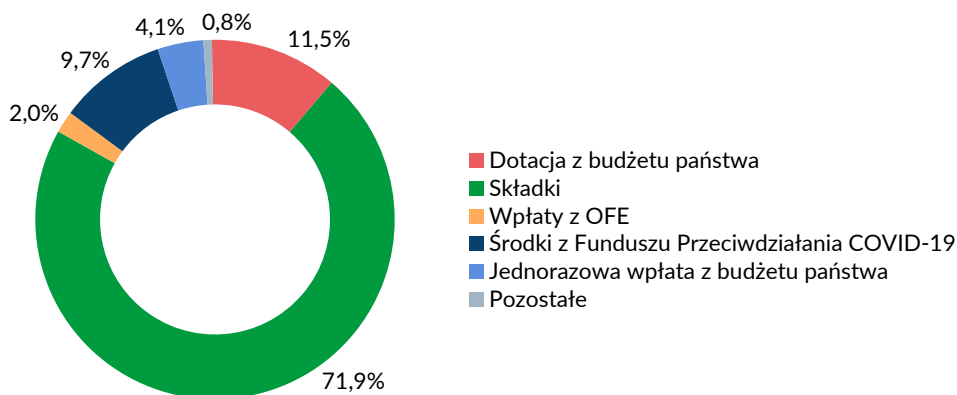
Wykres 2. Wpływy składek na ubezpieczenia społeczne (w mld zł)

W 2020 roku fundusz otrzymał dotację z budżetu państwa w kwocie 33,5 mld zł. Dodatkowo FUS został zasilony jednorazową wpłatą z budżetu państwa w kwocie 12 mld zł, na mocy art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 października 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania społeczno-gospodarczym skutkom COVID-19.

Istotnym źródłem przychodów FUS w 2020 r. były środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w łącznej kwocie 28,3 mld zł. Środki te, zgodnie z ustawą z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, zostały przeznaczone na sfinansowanie negatywnych skutków społeczno-gospodarczych epidemii COVID-19, w tym m.in. pokrycia ubytków składek wynikających ze zwolnienia niektórych płatników z obowiązku opłacania należności z tytułu składek, jak również sfinansowania wydatków na dodatkowe zasiłki opiekuńcze czy zwiększone zasiłki chorobowe.

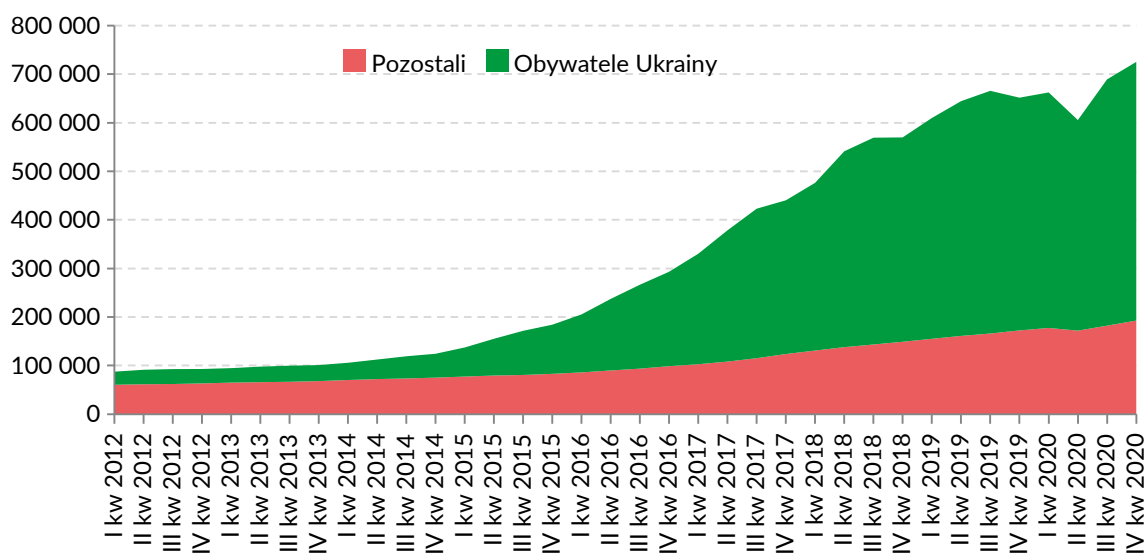
Wykres 3. Struktura przychodów FUS w 2020 r.

Wpłaty z OFE, tj. środki przekazane do funduszu emerytalnego w związku z ukończeniem przez ubezpieczonego wieku niższego o 10 lat od wieku emerytalnego (tzw. suwak) ukształtowały się na poziomie 5,7 mld zł i były niższe od przekazanych w 2019 r. o 17,2%. Wynika to z faktu, że w 2019 r. były przekazywane środki za roczniki, które miały zgromadzone w OFE stosunkowo duże kapitały i osiągały w trakcie roku wiek emerytalny, a także z pogorszenia koniunktury na rynkach akcji, co przekłada się na niższe wyceny aktywów OFE.

Po spadku w drugim kwartale, w drugiej połowie 2020 r. ponownie rosła liczba obcokrajowców – do najwyższego w historii poziomu. W grudniu 2020 r. w ZUS było zarejestrowanych 725 173 obcokrajowców¹, co oznacza wzrost o 11,3% w stosunku do grudnia poprzedniego roku. W liczbie tej 59,4% osób było pracownikami, 3% prowadziło działalność gospodarczą, a pozostali byli objęci innymi formami zatrudnienia. Największą grupę obcokrajowców (73,4%) stanowili obywatele Ukrainy – w grudniu 2020 r. ich liczba wyniosła 532 503 osób, było to o 11,1% więcej niż na koniec 2019 r. Duży wzrost liczby obywateli Ukrainy w Polsce w dwóch ostatnich kwartałach 2020 r. był wynikiem odblokowania granic po okresie pierwszego lockdownu.

Wykres 4. Liczba cudzoziemców zarejestrowanych w ZUS w grudniu 2020 r. (w tys.)

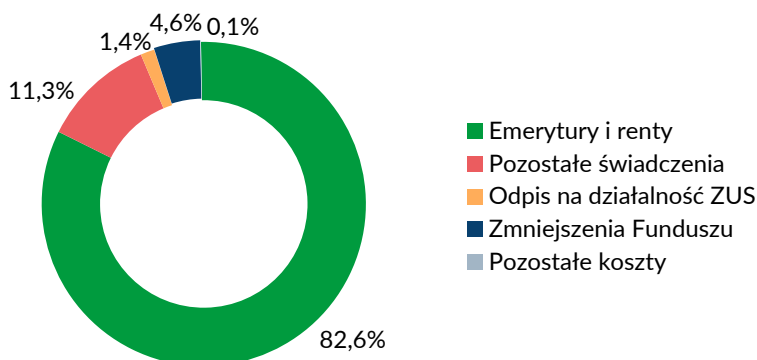

Koszty

Koszty Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w 2020 r. wyniosły 277,3 mld zł. Największą ich pozycją były transfery na rzecz ludności w kwocie 260,5 mld zł, obejmujące świadczenia emerytalno-rentowe oraz pozostałe świadczenia. Wydatki na emerytury i renty finansowane z FUS wyniosły 229,1 mld zł, tj. o 6,9% więcej niż w 2019 r.

¹ Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie. Źródło: Portal Statystyczny ZUS (<https://psz.zus.pl/kategorie/ubezpieczeni/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe>).

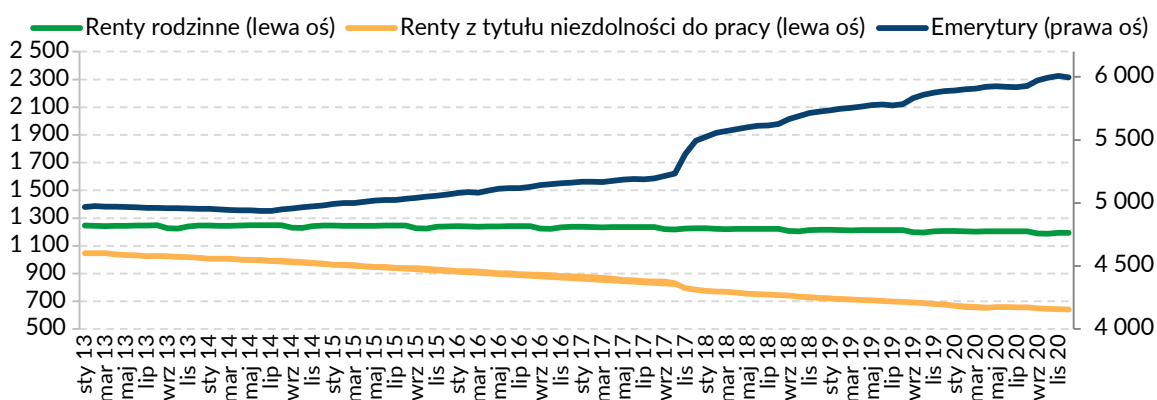
Wykres 5. Struktura kosztów FUS w 2020 r.

Liczba emerytur i rent w grudniu 2020 r. wyniosła 7 828,5 tys.² i była o 59,2 tys. większa niż w grudniu 2019 r. Przeciętna miesięczna wypłata emerytury i renty w grudniu 2020 r. wyniosła 2419,71 zł³ i była wyższa o 5,9% od wypłacanej rok wcześniej.

W grudniu 2020 r. wypłacono:

- 5 995,1 tys. emerytur – o 108,2 tys. więcej niż przed rokiem, co jest związane głównie z przechodzeniem na to świadczenie kolejnych roczników (1955 – mężczyźni i 1960 – kobiety) powojennego wyżu demograficznego;
- 1 192,7 tys. rent rodzinnych, czyli o 14,4 tys. mniej niż przed rokiem, co w dużej mierze wynikało z zamian rent rodzinnych na emerytury (w 2020 r. 9,7 tys. osób skorzystało z takiej możliwości);
- 640,7 tys. rent z tytułu niezdolności do pracy, co oznacza spadek o 34,5 tys. w stosunku do grudnia 2019 r. wynikający przede wszystkim z zamian rent z tytułu niezdolności do pracy na emeryturę z urzędu (dotyczyło to 29,9 tys. osób).

Wykres 6. Liczba świadczeń emerytalno-rentowych (w tys.)⁴

² Bez wypłat świadczeń realizowanych na mocy umów międzynarodowych, emerytur i rent osób posiadających także prawo do świadczenia rolniczego.

³ Bez wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych, emerytur i rent osób posiadających prawo także do świadczenia rolniczego oraz bez emerytur zbiegowych finansowanych z FUS, a wypłacanych przy rentach finansowanych z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa – 75313.

⁴ Bez wypłat świadczeń realizowanych na mocy umów międzynarodowych, emerytur i rent osób posiadających także prawo do świadczenia rolniczego oraz bez emerytur zbiegowych finansowanych z FUS, a wypłacanych przy rentach finansowanych z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa – 75313.

Informacja o emeryturach i rentach przyznanych w 2020 r.

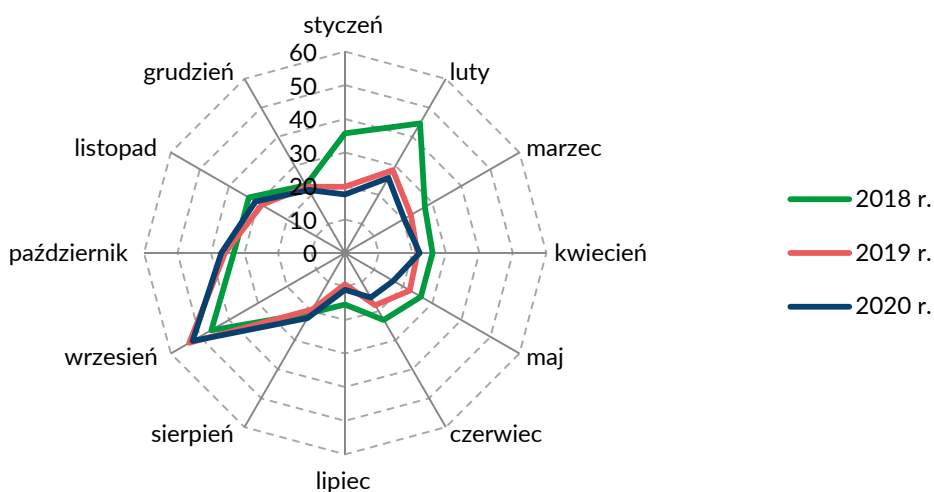
Wyszczególnienie	Liczba nowo przyznanych świadczeń*	Przeciętna wysokość nowo przyznanego świadczenia**
Emerytury	293,1 tys.	2 615,88 zł
Renty z tytułu niezdolności do pracy	39,1 tys.	1 927,57 zł
Renty rodzinne	29,4 tys.	2 146,08 zł

* Dotyczy osób, którym przyznano świadczenie po raz pierwszy, i które podjęły jego wypłatę w stałym miesięcznym terminie płatności.

** Przeciętna wysokość świadczenia z momentu przyznania łącznie z kwotą dodatku pielęgnacyjnego, a w przypadku renty rodzinnej także dodatku dla sieroty zupełnej, bez wyrównań. W przypadku pobierania emerytury okresowej – łącznie z kwotą tej emerytury.

W 2020 r. przyznano 293,1 tys. nowych emerytur – o 9,3 tys. mniej, niż w poprzednim roku.

Wykres 7. Liczba nowo przyznanych emerytur (w tys.) w latach 2018–2020

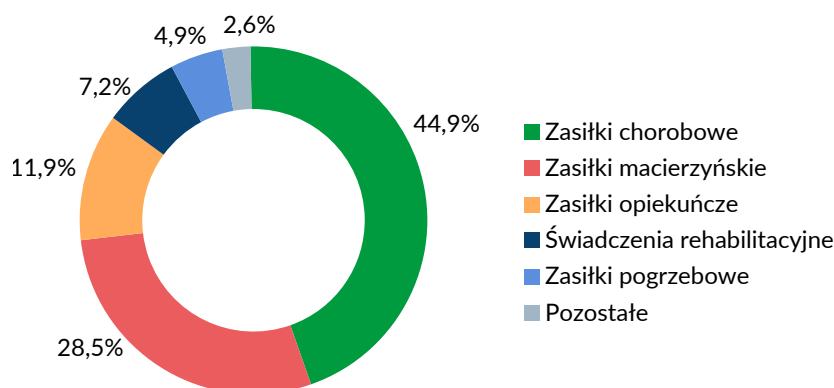
Przeciętne miesięczne świadczenie emerytalno-rentowe w 2020 r. wyniosło 2 388,40 zł⁵ i było wyższe o 5,6% od wypłacanego w 2019 r. Najważniejszym czynnikiem wpływającym na wysokość świadczeń niezmiennie jest coroczna waloryzacja – w marcu 2020 r. przeprowadzono waloryzację wskaźnikiem 103,56%, nie mniej jednak niż o kwotę 70,00 zł (miesięczny skutek finansowy to 716,9 mln zł).

Pozostałe świadczenia wypłacane z FUS w 2020 r. wyniosły 31,4 mld zł i były wyższe o 21,7% w porównaniu do 2019 r., głównie w wyniku wzrostu wypłat zasiłków opiekuńczych i chorobowych, co było konsekwencją pandemii COVID-19.

⁵ Bez wypłat świadczeń realizowanych na mocy umów międzynarodowych, emerytur i rent osób posiadających także prawo do świadczenia rolniczego oraz bez emerytur zbiegowych finansowanych z FUS, a wypłacanych przy rentach finansowanych z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa – 75313.

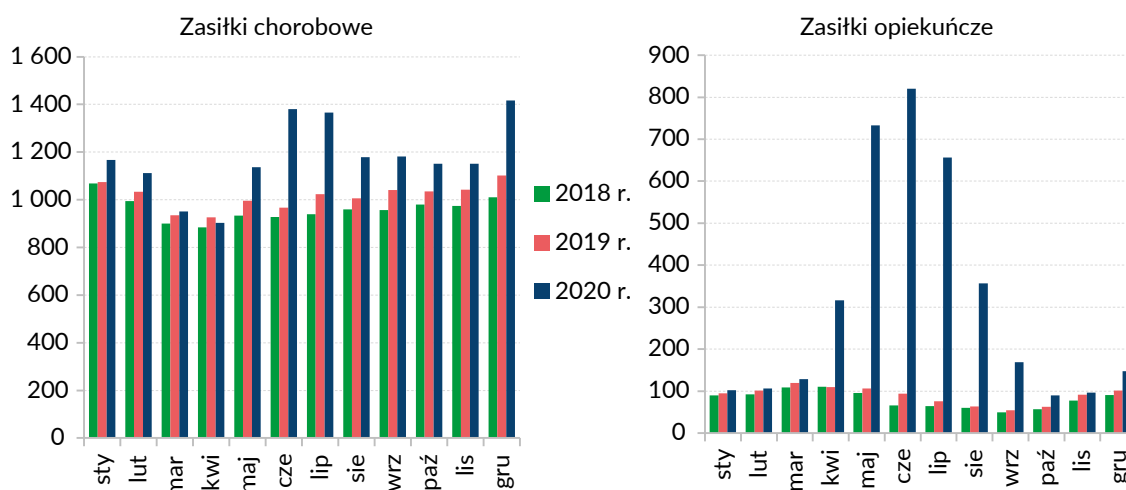
Największy udział w wydatkach na pozostałe świadczenia miały zasiłki chorobowe, które wyniosły 14,1 mld zł. Były one wyższe o 15,7% od zasiłków wypłaconych w 2019 r., co wynikało z zachorowań na COVID-19 lub przebywania na kwarantannie. Szacuje się, że kwota zasiłków wypłaconych z tego powodu wyniosła 1,9 mld zł.

Wykres 8. Struktura pozostałych świadczeń

Wydatki na zasiłki opiekuńcze 2020 r. wyniosły 3,7 mld zł i były wyższe o 245,8% w stosunku do poprzedniego roku. Wzrost ten był konsekwencją wprowadzenia dodatkowego zasiłku opiekuńczego przysługującego ubezpieczonym, którzy musieli zająć się dzieckiem do lat 8 z powodu zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły z powodu COVID-19. Szacunkowa kwota wydatków na dodatkowe zasiłki opiekuńcze w 2020 r. wyniosła 2,6 mld zł.

Wykres 9. Wydatki na zasiłki chorobowe i zasiłki opiekuńcze w latach 2018–2020 (w mln zł)

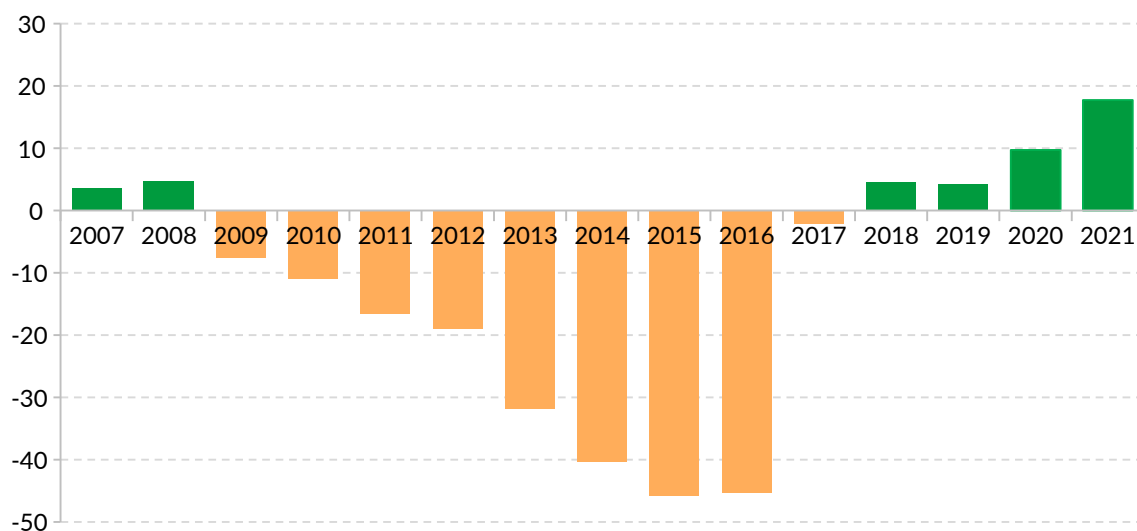
Wydatki na zasiłki macierzyńskie ukształtowały się na poziomie 9,0 mld zł i wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 5,6%. Jest to konsekwencją wzrostu przeciętnej wysokości zasiłku, która była wyższa o 8,1% w relacji do 2019 r.

Kwota wydatków na zasiłki pogrzebowe wyniosła 1,5 mld zł i była wyższa o 10,7% w stosunku do roku poprzedniego. Główną przyczyną był wzrost liczby zgonów wynikający z pandemii COVID-19.

Wydatki na świadczenia rehabilitacyjne wyniosły 2,3 mld zł i wzrosły o 21,5% w relacji do 2019 r. Było to spowodowane wzrostem przeciętnej wysokości świadczeń o 8,9% oraz wzrostem liczby świadczeń o 11,6% w wyniku wydłużenia ważności orzeczeń o niezdolności do pracy lub orzeczeń o niezdolności do samodzielnej egzystencji (zgodnie z zapisami zawartymi w ustawie z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych).

Na koniec 2020 r. stan funduszu wyniósł 17,7 mld zł, przy czym środki pieniężne 14,4 mld zł. Należy podkreślić, że fundusz nie posiadał żadnych zobowiązań z tytułu pożyczek z budżetu państwa, jak również z tytułu kredytów.

Wykres 10. Stan FUS na koniec okresu (w mld zł)

www.zus.pl/e-wizyta

 @zus_pl

[linkedin.com/company/zus-pl](https://www.linkedin.com/company/zus-pl)

www.zus.pl

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH